

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Başbakan Sayın Recep Tayyip ERDOĞAN tarafından yazılı olarak yanıtlanmasını arz ederim.

Av. Dr. M. Sezgin TANRIKULU
İstanbul Milletvekili

Türkiye’de adalet mekanizmasının işlemede ve güvenlik güçlerinin olaylara yaklaşımında çok ciddi ihlaller ortaya çıkmakta ve kimi zaman bu ihlaller insanlarımızın yaşamına mal olmaktadır.

Ülkemizde bürokrasi içinde yol açtıkları olumsuzluklar nedeniyle gerekli soruşturmaların yapılması ve bunun sonucunda gerekli olan yaptırımların uygulanması noktasında çok yol alınmadığını üzülenek görüyoruz. İdari mekanizmalar bu soruşturmaların yapılmasına ve sorumluların bulunmasına gerekli özeni ve dikkati göstermemektedir.

İşkence ve diğer kötü muamele vakalarında cezasızlık halen önemli bir sorun olarak varlığını koruduğu çeşitli uluslararası ve ulusal insan hakları kurumlarının raporlarında yer almaktadır.

Bu çerçevede,

I.

1. TÜRK CEZA KANUNU (TCK) UYARINCA;

Mümkünse 1990 yılından, ama en azından 2000 yılından bu güne kadar, TCK 94, 95 ve 256. Maddelerinde düzenlenen işkence ve kötü muamele (eski TCK m. 243, 245) suçları kapsamında (HER BİR MADDE İÇİN AYRI AYRI OLMAK KAYDIYLA);

- Kaç soruşturma açılmıştır?
- Takipsizlik kararı ile sonuçlanan soruşturma sayısı kaçtır?
- Kamu davası açılması ile sonuçlanan soruşturma sayısı kaçtır?
- Bunlar dışında soruşturmayı sona erdiren kararlar nelerdir ve sayıları kaçtır?
- Hakkında kamu davası açılan kamu görevlileri hakkında;
  - Beraat kararı verilen kamu görevlisi sayısı,
  - Mahkûmiyet kararı verilen kamu görevlisi sayısı,

- 3- Zamanaşımı nedeniyle düşme kararı verilen dosya sayısı ile bundan yararlanan kamu görevlisi sayısı kaçtır?
- f. Aynı suçlar kapsamında hakkında mahkûmiyet kararı verilen ancak erteleme ve / veya paraya çevirme ve/veya hükmün açıklanmasının geri bırakılması tedbiri uygulanan kamu görevlisi sayısı kaçtır?
- g. Hakkında mahkûmiyet kararı verildikten sonra, genel veya özel af ya da 4616 sayılı yasa gibi şartlı salıverme/ertelemeyi düzenleyen yasalardan yararlanan kamu görevlilerinin sayısı kaçtır?

2-POLİS VAZİFE VE SALAHİYET KANUNU (PVSK) UYARINCA;

PVSK değişikliği aracılığı ile kolluğun güç kullanma yetkisinin yeniden düzenlendiği 27.06.2007 tarihinden bu güne kadar, kolluk görevlilerinin PVSK m.16 kapsamında bedensel veya maddi güç ya da silah kullanımı nedeniyle:

- a. Hayatını kaybeden veya yaralanan yurttaş sayısı kaçtır?
- b. Ülke genelinde kullanılan gaz bombası, biber gazı gibi kimyasal silahların miktarı nedir?
- c. Kimyasal silahların kullanım amacı, kullanım aşaması, kullanılacak miktar, kullanılacağı yerler konusunda kolluğun uymak zorunda olduğu kuralları düzenleyen mevzuat var mıdır? Nelerdir?

3-“KARŞI DAVA”;

Yurttaşlar hakkında sıklıkla açılan “kamu görevlisine görevini yaptırmamak için direnme”, “hakaret”, “tehdit”, “yaralama” gibi suçlar kapsamında soruşturma veya davalar konusu en son Birleşmiş Milletler İşkenceye Karşı Komite’nin 19 Kasım 2010 tarihli Türkiye ile ilgili Sonuç Gözlemleri raporu dahil çeşitli uluslararası ve ulusal insan hakları kurumlarının raporlarında yer aldığı göz önüne alındığında;

Bu kapsamda, 2000 yılından bu güne kadar;

- a. Hakkında kamu görevlilerine karşı “görevini yaptırmamak için direnme”, “hakaret”, “tehdit”, “yaralama” suçları kapsamında soruşturma açılanların sayısı kaçtır?
- b. Soruşturma sonunda verilen ve kesinleşen takipsizlik kararı sayısı kaçtır?
- c. Hakkında dava açılanların sayısı kaçtır?
- d. Açılan davalar sonunda beraat edenlerin sayısı kaçtır?
- e. Yine davalar sonunda kaç yurttaşa, hangi suçlar kapsamında, hangi cezalar verilmiştir?

II. SORUŞTURMA;

1. İşkence, kötü muamele suçlarının derhal, etkili ve bağımsız olarak soruşturulmasının sağlanması yönünde yapılan somut işlemler nelerdir? Bunlara uyulup uyulmadığının denetimi nasıl sağlanmaktadır?
2. Denetimler sırasında veya şikayet üzerine, soruşturma ilkelerine aykırı davrandığı tespit edilen kamu görevlisi (yargı mensupları dahil) var mıdır? Varsa kaç kamu görevlisi hakkında hangi işlemler yapılmıştır?
3. İşkence suçuna ilişkin soruşturmalar hangi birim tarafından yürütülmektedir? Bu birim, şüphelinin bağlı bulunduğu birim dışındaki bir birim midir? Yoksa savcılar doğrudan mı soruşturma yapmaktadır?
4. İşkence ve kötü muamele suçu kapsamında hakkında soruşturma ve/veya dava açılan kaç kamu görevlisi hakkında görevden uzaklaştırma ya da açığa alma tedbirine başvurulmuştur? Tedbire hangi aşamada başvurulmuştur?
5. Delillerin toplanması aşamasında, diğer suçlarda uygulanan aynı esaslar mı uygulanmaktadır? Olay yerinin kapatılması, doku örneği alınması, vb. Bu tedbirlerin uygulandığı kaç soruşturma bulunmaktadır?
6. İşkence ve kötü muamele eylemlerinin ispatında önemli bir delil olan alıkonma yerlerindeki ve diğer resmi mekanlardaki kamera görüntülerinin çeşitli gerekçelerle soruşturma dosyalarına iletilmediği çeşitli raporlarda yer almaktadır.
  1. Olası bu tür uygulamaların sona erdirilmesi için hangi düzenlemeler yapılmış ve önlemler alınmıştır?
  2. Delilin karartılması ya da saklanması sonucunu doğuran eylemlerinden dolayı bu güne kadar kaç kamu görevlisi hakkında adli ve idari işlem başlatılmıştır? İşlemlerin sonucu nedir?
7. İşkence ve kötü muamele suçlarının doğrudan savcılarca soruşturulmasını düzenleyen CMK 164. maddenin 5. fıkrası son cümlesinde yer alan istisnanın (en üst düzey kolluk amirlerinin soruşturulmasının izne bağlı olması) kaldırılmasına yönelik yasa değişikliği çalışması var mıdır? Çalışmalar hangi aşamada?

III. YARGILAMA;

1. Yürürlükten kaldırılan 1412 sayılı CMUK ek madde 7'de yer alan, işkence ve kötü muamele davalarının acele işlerden sayılacağı, ivedilikle ele alınacağı, duruşmalara zorunluluk bulunmadıkça 30 günden fazla ara

- verilemeyeceği ve adli tatillerde yargılamaya devam edileceğine ilişkin güvencelerin tekrar yasal düzenlemeye bağlanması düşünülmekte midir?
2. İşkence ve yaşam hakkı ihlallerinde açılan kamu davalarının “kamu güvenliği” ve/veya “sanık polislerin can güvenliğinin sağlanamaması” gibi gerekçelerle davaların, yetkili mahkeme yerine başka illerdeki mahkemelere nakline sıklıkla karar verildiği gözlenmektedir. Dava nakillerinin, mağdurlar bakımından adalete erişimi ciddi biçimde sıkıntıya soktuğu ve mahkemeye erişim konusunda kendilerine herhangi bir destek sunulmadığı bilinmektedir.
- a. Nakil taleplerinde, talebin maddi zeminin bulunup bulunmadığına ilişkin Adalet Bakanlığı tarafından nasıl bir inceleme yapılmaktadır? 2000 yılından bu yana TCK 94, 95 ve 256. maddelerinde düzenlenen işkence ve kötü muamele (eski TCK m. 243 ve m. 245) suçlarından ve kamu görevlilerine karşı açılan “insan öldürme” davalardan kaç hakkında nakil talebinde bulunulmuş ve kaç hakkında bu talep kabul edilmiştir?
- b. Nakledilen davalarda kaç mağdur hakkında “adalete/mahkemeye erişim” bakımından destek sunulmuştur?
3. Terörle mücadele çerçevesinde görev yapan polis memurları hakkında, bu görevlerini yaparken işledikleri suçlarla ilgili olarak kendilerine hukuksal yardım veren avukatların ücretleri devlet bütçesinden karşılanmaktadır. Hukuksal destek, herhangi bir suçla sınırlı olmayıp işkence davalarını da kapsamaktadır. Açıktır ki bu durum, “işkenceye sıfır tolerans” söylemi ile çelişmektedir.
- Bu çerçevede; 2000 yılından bu yana TCK 94, 95 ve 256. maddelerinde düzenlenen işkence ve kötü muamele (eski TCK m. 243 ve m. 245) suçlarından ve “insan öldürme” suçundan yargılanan kaç kamu görevlisi bu olanaktan yararlanmıştı? Bu kapsamda avukatlara ödenen toplam vekalet ücreti miktarı nedir?
4. Ceza Mahkemelerince verilen kararların temyizi harç ödeme koşuluna bağlanmıştır. Adalete erişim hakkının etkin kullanımını sınırlandıran düzenlemeden vazgeçilmesine yönelik herhangi bir çalışma bulunmakta mıdır? Çalışmalar hangi aşamada?

IV. YENİDEN YARGILAMA VE RÜCU

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından Türkiye aleyhine verilen kararlar hem CMK ve hem de Hukuk Usulü Muhakemesi Kanunu tarafından “yeniden yargılama” nedeni sayılmıştır. Ayrıca gerek Devlet Memurları Kanunu ve gerekse İdari Yargılama Usulü Kanunu uyarınca, AİHM tarafından hükmedilen tazminat miktarları bakımından, bu zarara neden olan kamu görevlileri hakkında rücu işlemi yapılacaktır.

Bunlar, işkencenin önlenmesi bakımından caydırıcı özellik taşıyan son derece önemli iki düzenlemedir.

Bu çerçevede, AİHM kararlarını takiben;

1. Yargılaması yenilenen kaç dosya bulunmaktadır? Bu dosyalar hangi ihlal konusu ile ilgilidir?
2. Sorumlulara rücu edilen kaç dosya bulunmaktadır? Bu dosyalar hangi ihlal konusu ile ilgilidir ve rücu edilen tazminat miktarları nedir? Tahsil gerçekleşmiş midir?
3. Yargılamanın yenilenmesi ve rücu yolunun işletilmesi konusunda ne gibi sorunlar bulunmaktadır ve ne gibi önlemler düşünülmektedir?

V. İŞKENCE NİTELİĞİNDEKİ SUÇUN NİTELENDİRİLMESİ

İşkence ve kötü muamele eylemlerinin suç olarak kabul edilmesi ve eylemin ağırlığıyla orantılı ve caydırıcı bir şekilde cezalandırılması işkence yasağının gereklerindedir.

Orantılı ve caydırıcı bir ceza ile cezalandırma kuralını ihlal eden dolayısı ile cezasızlığı besleyen uygulamaların başında işkence niteliğindeki eylemlerin, daha az yaptırımı gerektiren suçlar kapsamında kabul edilmesi ve adli mekanizmaların daha az ceza vermesi gelmektedir.

Yine en son Birleşmiş Milletler İşkenceye Karşı Komite'nin 19 Kasım 2010 tarihli Türkiye ile ilgili Sonuç Gözlemleri raporu dahil çeşitli uluslararası ve ulusal insan hakları kurumlarının raporlarında yer verildiği gibi Türkiye 2005 yılında işkence suçunun tanımını değiştirerek genişletmiş olmasına karşın uygulamada kamu görevlilerine karşı TCK 94, 95. maddeler yerine, zor kullanma yetkisinde sınırı aşılması suretiyle yaralama veya doğrudan doğruya yaralama suçları kapsamında adli işlem yapıldığı görülmektedir. Cezasızlığın tezahür ettiği önemli bir sorun alanı olması nedeniyle bu konuda gerekli önlemlerin alınması da işkencenin önlenmesi ile doğrudan bağlantılıdır. Bu çerçevede;

İşkence ve kötü muamele suçlarına ilişkin soruşturma ve yargılamalarda, eylemin TCK m.94 ve 95'in yasal tanımına uygun olarak yorumlanmasını sağlamaya yönelik ne gibi çalışmalar yapılmaktadır?

VI. İDARİ YAPTIRIM;

İşkence, kötü muamele ve öldürme eylemleri kapsamında kaç kamu görevlisi hakkında;

1. Disiplin soruşturması açılmıştır?
2. Kaç kamu görevlisi hakkında ceza tayinine yer olmadığı kararı verilmiştir?
3. Kaç kamu görevlisine disiplin cezası verilmiştir? Bu cezalar nelerdir?
4. Kamu görevlileri hakkında verilen ceza tayinine yer olmadığına dair kararlara karşı, mağdur/yakınanların itiraz etme hakkı bulunmamaktadır? Bu tür kararlara karşı itiraz etme yolu öngören bir mekanizma kurulması düşünülmekte midir? Varsa çalışmalar hangi aşamdadır?

VII. SEÇMELİ PROTOKOL

İşkence ve kötü muamelenin önlenmesi konusunda kabul edilen Birleşmiş Milletler İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele ve Cezaya Karşı Sözleşme'nin eki olan Seçmeli Protokol, Türkiye tarafından 14 Eylül 2005 tarihinde imzalanmış ve 12 Mart 2011 tarihli resmi gazetede yayınlanan 6167 sayılı Yasa ile onaylanmıştır. Sözleşmenin hayata geçirilmesi, Sözleşmeye ve Paris İlkelerine uygun bir ulusal önleme mekanizmasının oluşturulmasını gerekli kılmaktadır. Bu kapsamda;

1. Seçmeli ek protokol ve Paris İlkelerine ve Birleşmiş Milletler İşkencenin ve Diğer Zalimane, İnsanlık dışı veya Onur Kırıcı Muamele ya da Cezaların Önlenmesine Dair Alt Komitenin 2008 ve 2010 Yıllık Raporlarına uygun etkin bir ulusal mekanizma kurulmasına dair çalışmalar hangi aşamdadır?
2. Mekanizmanın çalışmaya başlaması için öngörülen süre nedir?

VIII. ZAMAN AŞIMI

Birleşmiş Milletler İşkenceye Karşı Komite'nin 19 Kasım 2010 tarihli Türkiye ile ilgili Sonuç Gözlemleri raporunun 24. paragrafında tavsiye edildiği gibi "Ceza Kanunu, işkence fiillerinin zaman aşımı süresine tabi olmamasını güvence altına almak için değiştirmelidir."

Bu çerçevede;

Bu konuda ne gibi çalışmalar yapılmaktadır?

IX. BİRLEŞMİŞ MİLLETLER İSTANBUL PROTOKOLÜ GEREĞİ İŞKENCENİN ETKİN TIBBİ DOKÜMANTASYONUNA İLİŞKİN OLARAK;

1. İlgili tüm uluslararası ve ulusal belgeler göz önüne alındığında başta hastanın mahremiyet hakkı olmak üzere hasta ve tutuklu haklarına aykırılığı açık olan Adalet, İçişleri ve Sağlık bakanlıkları arasında 2003

yılında imzalanan "Üçlü Protokol"ün 61. maddesinin kaldırılmasına ilişkin ne gibi çalışmalar yapılmaktadır?

2. Birleşmiş Milletler İşkenceye Karşı Komite'nin 19 Kasım 2010 tarihli Türkiye ile ilgili Sonuç Gözlemleri raporunun 8. paragrafındaki "Savcıların ve adlî görevlilerin, kurumsal bağlılıklarına bakılmaksızın, yetkin ve İstanbul Protokolü üzerine uzmanlaşmış eğitimi olan, tıbbî personel ve adlî tıp doktorları tarafından hazırlanmış, işkence ve kötü-muameleyi belgeleyen tüm tıbbî raporları okuması ve değerlendirmesi güvence altına alınmalıdır" tavsiyesi dikkate alındığında;
Bu konuda ne gibi çalışmalar yapılmaktadır?